

Datum 25-09-2025
Onderwerp Reactie op Novelle Asielnoodmaatregelenwet

Geachte heer/mevrouw,

Met deze reactie wil het Leger des Heils graag onze visie en brede zorgen delen op de voorgestelde Novelle strafbaarstelling illegaal verblijf en artikel 108a van de Asielnoodmaatregelenwet. Het Leger des Heils ziet het strafbaar stellen van illegaal verblijf in Nederland als een zeer zorgwekkende ontwikkeling. Mensen zonder verblijfsrecht worden hiermee nog kwetsbaarder, extreem onzeker en vatbaar voor allerlei soorten van uitbuiting.

Allereerst is het belangrijk te vermelden dat het Leger des Heils het als niet meer dan een noodzaak ziet dat er een novelle is gekomen op de strafbaarstelling van illegaal verblijf. Het bieden van (humanitaire) hulp aan mensen in nood zou per definitie nooit strafbaar moeten of mogen zijn. Het Leger des Heils ziet dan ook graag benadrukt dat iedere vorm van hulp of begeleiding nooit strafbaar zal zijn of worden.

Echter blijft met de novelle de vreemdeling (of in termen van het wetsvoorstel: "de pleger") strafbaar, terwijl het advies van de Raad van State ook de mogelijkheid gaf om het volledige artikel 108a te schrappen. In artikel 1 van de Vreemdelingenwet 2000 wordt een vreemdeling gedefinieerd als *"ieder die de Nederlandse nationaliteit niet bezit en niet op grond van een wettelijke bepaling als Nederlander moet worden behandeld"*. Dit is een ruime doelgroep en gaat dus over iedereen die op basis van onrechtmatig verblijf in Nederland is. Dus ook bijvoorbeeld slachtoffers van mensenhandel, mensen die een herhaalde asielaanvraag voorbereiden, mensen die staatloos zijn of buiten hun schuld niet kunnen terugkeren naar het land van herkomst.

Mensen zonder geldige verblijfsdocumenten strafbaar maken brengt grote juridische, maatschappelijke en ethische problemen met zich mee en biedt geen structurele oplossing. Allereerst is artikel 108a in strijd met Europees recht, zoals de Commissie Meijers oordeelde: "Strafbaarstelling illegaal verblijf en hulp daartoe leidt tot schending van het recht op leven, lichamelijke integriteit en asiel, evenals de EU Terugkeerrichtlijn en het EU Facilitatiepakket"¹, waarbij de kans groot is dat rechters op basis hiervan Nederland zullen verzoeken deze wet weer aan te passen. Daarnaast heeft het Clingendael Instituut op basis van de ervaring van strafbaarstelling illegaliteit in België,

¹ <https://www.commissie-meijers.nl/nl/comment/commissie-meijers-commentaar-op-de-gewijzigde-asielwetsvoorstellen-36703-en-36704/>

Duitsland, Zweden en Italië geconcludeerd dat dit geen effect heeft gehad op het ontmoedigen van migratie². Ook raken mensen door deze maatregel uit beeld en hun toegang tot belangrijke voorzieningen wordt beperkt. Daarbij is er een groot risico op uitbuiting en misbruik.

Een groep die nog eens extra aandacht verdient zijn de ongedocumenteerde slachtoffers van mensenhandel. Slachtoffers van mensenhandel die buiten hun schuld zonder papieren komen te zitten in een onbekend land, worden extra getroffen door de strafbaarstelling van illegaliteit. Zij hebben al enorme trauma's opgelopen, zijn het vertrouwen in mensen en instellingen meestal kwijt en zijn straks ook nog eens strafbaar voor het niet hebben van verblijfsrecht. Wat zij nodig hebben is goede hulp en begeleiding, waarbij gewerkt kan worden aan herstel en een zo goed mogelijke terugkeer in de maatschappij. Door het strafbaarstellen van illegaliteit krijgen mensenhandelaren nog een extra dreigmiddel in handen om slachtoffers ervan te overtuigen niet naar politie of hulpverlening te stappen.

Kortom, het Leger des Heils ziet graag dat de novelle zich richt op het schrappen van artikel 108a, strafbaarstelling illegaal verblijf in Nederland, zoals een van de opties van het advies van de Raad van State luidt. Samen moeten we strijden voor een menswaardig bestaan voor iedereen!

Contact

Voor opmerkingen of vragen zijn we uiteraard bereid tot verdere toelichting. U kunt hierover contact opnemen met Florian Pronk (medewerker Public Affairs) via florian.pronk@legerdesheils.nl.

² <https://www.clingendael.org/publication/de-haken-en-ogen-aan-strafbaarstelling-van-illegaliteit>